

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 265/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou ADVOKÁTI Müller § Dikoš, s. r. o., Závodská cesta 3911/24, Žilina, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Igor Müller, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Er 668/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Er 668/2016 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Žilina **je povinný** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **680,74 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na spravodlivé prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu

Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Er 668/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie v sume 2 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 265/2021 z 29. júna 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní. Vo zvyšnej časti, t. j. v časti namietaného porušenia práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

3. Pokiaľ ide o priebeh napadnutého konania, zo sťažovateľových tvrdení a z priložených dôkazov vyplýva, že proti jeho osobe je vedená exekúcia a ako povinnému v druhom rade mu bolo 18. mája 2016 doručené upovedomenie o začatí exekúcie. Proti exekúcii podal sťažovateľ námietky (datované 31. mája 2016, pozn.), o ktorých okresný súd rozhodol až po viac ako štyroch rokoch, a to uznesením č. k. 18 Er 668/2016-103 z 10. júna 2020 (ďalej len „uznesenie“), pričom jeho námietky proti exekúcii zamietol. Uznesenie okresného súdu nadobudlo v tejto časti výroku právoplatnosť 15. júna 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta celú dĺžku napadnutého konania (bod 3 tohto nálezu, pozn.) a osobitne poukazuje na skutočnosť, že okresný súd aj napriek dvom podaným urgenciám na konanie a rozhodnutie o podaných námietkach proti exekúcii (z 9. apríla 2018 a 24. júla 2018, pozn.) rozhodol až po tom, ako 3. júna 2020 podal sťažnosť na prietahy v konaní podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). S prihliadnutím na § 50 ods. 2 Exekučného poriadku účinného do 30. júna 2016 a z neho vyplývajúcu zákonnú povinnosť všeobecných súdov rozhodnúť o námietkach proti exekúcii do 60 dní od ich doručenia považuje sťažovateľ rozhodnutie okresného súdu za oneskorené a v tejto súvislosti akcentuje, že rozhodnutiu nebránila povaha posudzovanej veci a k celkovej dĺžke namietaného konania neprispel ani svojím správaním a na meritórne rozhodnutie trpezlivo čakal.

5. Podľa sťažovateľa nečinnosť okresného súdu vyplýva už z odôvodnenia samotného uznesenia, podľa ktorého bol okresný súd nečinný v období od doručenia vyjadrenia oprávneného k námietkam proti exekúcii (datované 9. júna 2017, pozn.) až do vydania predmetného uznesenia, čo predstavuje dobu viac ako troch rokov. Existenciu prietahov v namietanom konaní potvrdil aj samotný okresný súd, a to vo svojej odpovedi k podanej sťažnosti na prietahy v konaní označenej ako „*Vyjadrenie k sťažnosti*“ č. k. 1 SprS 242/2020 z 18. júna 2020.

6. V ústavnej sťažnosti ďalej sťažovateľ zdôraznil, že nečinnosť okresného súdu mala vplyv nielen na jeho životné potreby, ale priamo vplývala aj na výšku vymáhanej pohľadávky, pričom „... ku dňu vydania upovedomenia o začatí exekúcie predstavovala vymáhaná suma čiastku 18 458,70 eur a ku dňu 30.06.2020 predstavovala exekučná pohľadávka už sumu vo výške

24 439,50 eur, t. j. o 5 980,80 eur viac“. Počas konania o podaných námietkach proti exekúcii boli blokované finančné prostriedky na jeho bankových účtoch a vykonávané zrážky zo mzdy, avšak bez toho, aby mohlo dôjsť k aspoň čiastočnému uspokojeniu pohľadávky oprávneného, keďže o námietkach proti exekúcii nebolo právoplatne rozhodnuté. Absencia meritórneho rozhodnutia okresného súdu tak negatívne vplývala na osobu sťažovateľa, ako aj na jeho schopnosť plniť záväzky voči svojej rodine a záväzky súvisiace s výkonom zárobkovej činnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že o námietkach sťažovateľa proti exekúcii bolo rozhodnuté uznesením, ktoré nadobudlo právoplatnosť 15. júna 2020 a k 17. augustu 2020 došlo aj k ukončeniu exekučného konania, a to vymožením pohľadávky, jej príslušenstva a trov exekúcie [§ 60 ods. 1 písm. e) Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017, pozn.]. Ústavný súd by preto mal prihliadnuť na existenciu právoplatného rozhodnutia v sťažovateľovej veci, pretože inak sa stavia do pozície administratívneho orgánu, ktorý bude po ukončení súdneho konania posudzovať jeho priebeh, a takto bude postupovať pri väčšine súdnych pojednávaní, pretože snahou strán konania bude prostredníctvom náhrady nemajetkovej ujmy maximalizovať finančný zisk. Okresný súd ďalej zdôraznil, že prioritou rozhodovania v konaní podľa čl. 127 ústavy by malo byť poskytnutie ochrany tým právam, ktorých porušenie v čase podania ústavnej sťažnosti naďalej pretrváva. Na podklade uvedeného vyjadril presvedčenie, že sťažovateľ sa mal domáhať prípadnej náhrady škody postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“). Pokiaľ ide o napadnuté konanie, okresný súd uviedol, že k vzniku zbytočných priesťahov nedošlo a sťažovateľ od namietaného konania nemohol mať žiadne očakávania o tom, či má alebo nemá záväzok, pretože o vymáhanej pohľadávke bolo právoplatne rozhodnuté platobným rozkazom vydaným Okresným súdom Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Zm 11/2014. Podľa názoru všeobecného súdu nebolo konanie jednoduché, pretože nárok bol uplatnený proti viacerým povinným, sťažovateľ s poukazom na zánik hlavného dlžníka namietal svoju povinnosť na plnenie a na priebeh napadnutého konania malo vplyv aj oneskorené predloženie súvisiaceho súdneho spisu z Okresného súdu Bratislava V, ktorý bol okresnému súdu doručený až po niekoľkých urgenciách, a to 28. marca 2017. Okresný súd následne vykonával súvisiace procesné úkony, ako napríklad žiadosť súdnemu exekútorovi o dodatočné preukázanie doručenia upovedomení o začatí exekúcie povinným, výzvu oprávnenému na vyjadrenie sa k podaným námietkam proti exekúcii a lustrácie z obchodného registra.

7.1. K tvrdeniu sťažovateľa o potvrdení existencie priesťahov v napadnutom konaní aj v písomnosti okresného súdu, ktorou bola vybavená sťažnosť podľa zákona o súdoch (bod 5 tohto nálezu, pozn.), uviedol, že o sťažovateľovej sťažnosti rozhodla podpredsedníčka okresného súdu, ktorá je manželkou právneho zástupcu sťažovateľa. Konanie právneho zástupcu sťažovateľa a jeho následný postup v právnej veci sťažovateľa preto „nepovažuje za súladný s morálnym nastavením hodnôt advokácie“. V konklúzii uvedených skutočností formuloval návrh, aby ústavný súd nálezom konštatoval, že k namietanému porušeniu práv sťažovateľa nedošlo.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike predniesol:

- a) osoba sudcu rozhodujúceho o sťažnosti na prietahy v konaní adresovanej predsedovi okresného súdu nemôže mať žiadny vplyv na spôsob alebo rozsah poskytovania právnych služieb,
- b) polemika okresného súdu o dôvodoch podania ústavnej sťažnosti je nepatričná,
- c) neadekvátne vyznieva aj tvrdenie o snahe sťažovateľa získať finančný prospech,
- d) sťažovateľovi nie je zrejmé, akú povinnosť plynúcu zo zákona o zodpovednosti štátu obchádza,
- e) z obsahu vyjadrenia okresného súdu nevyplýva žiadna skutočnosť, ktorá by ospravedlňovala jeho postup v napadnutom konaní,
- f) naďalej trvá na skutočnostiach uvedených v ústavnej sťažnosti.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na jeho tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietahov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (m. m. III. ÚS 15/03, III. ÚS 125/07, I. ÚS 421/2020).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Povinnosť konať bez zbytočných prietahov sa nesporne vzťahuje aj na všetky exekučné konania a jej dôležitosť bola po novele Exekučného poriadku (účinnnej od 1. apríla 2017, pozn.) umocnená v explicitnej zákonnej povinnosti súdneho exekútora v § 29 ods. 3 Exekučného poriadku. Pre súd je túto povinnosť možné aktuálne odvodiť z blanketového ustanovenia § 200 Exekučného poriadku, pričom v zmysle § 50 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017 mal okresný súd dokonca povinnosť o námietkach proti exekúcii rozhodnúť do šesťdesiatich dní od ich doručenia.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 272/04, III. ÚS 130/2020, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

16. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že exekučné konanie spravidla treba považovať za konanie po právnej stránke, ako aj po faktickej (skutkovej) stránke za pomerne jednoduché. Je to dané tým, že o spore účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom na nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má voči oprávnenému povinný. Zmyslom exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nespĺnil, resp. čiastočne nespĺnil povinnosti uložené v právoplatnom exekučnom titule (m. m. I. ÚS 78/02, I. ÚS 374/2015). Dĺžka sťažovateľom napadnutého exekučného konania teda nie je ovplyvnená zložitou veci.

17. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa. Ústavný súd z obsahu zapožičaného spisu okresného súdu nezistil skutočnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s doterajšou dĺžkou namietaného konania. Práve naopak, z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ po doručení upovedomenia o začatí exekúcie podal v zákonnej lehote námietky proti exekúcii a okresnému súdu adresoval celkom štyri urgencie na konanie a rozhodnutie (z 9. apríla 2018, zo 4. mája 2018, z 5. júna 2018, z 24. júla 2018, pozn.). Žiadosti

o rozhodnutie ostali bez povšimnutia a okresný súd v predmetnom konaní rozhodol až po tom, ako sťažovateľ podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní (body 4 a 5 tohto nálezu, pozn.). Záujem sťažovateľa o odstránenie existujúcich prieťahov v napadnutom konaní a vydanie meritórneho rozhodnutia potvrdzuje aj skutočnosť, že sa ochrany svojich práv domáhal aj u verejnej ochrankyni práv, ktorá v súvislosti s podnetom sťažovateľa následne kontaktovala okresný súd.

18. Ústavný súd hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Zo spisu okresného súdu sp. zn. 18 Er 668/2016 ústavný súd zistil, že napadnuté konanie je postihnuté nečinnosťou takmer od jeho začiatku. Aj keď na ťarchu okresného súdu nemožno pričítať obdobie, počas ktorého opakovane žiadal Okresný súd Bratislava V o zapožičanie súvisiaceho súdneho spisu (5. august 2016 až 28. marec 2017, pozn.), od doručenia vyjadrenia oprávneného k námietkam povinných proti exekúcii (15. jún 2017, pozn.) trvalo okresnému súdu takmer tri roky, kým 10. júna 2020 v sťažovateľovej veci rozhodol. Absolútnu nečinnosť a nesústredenosť okresného súdu potvrdzuje aj skutočnosť, že okresný súd žiadnym spôsobom nereflektoval ani na podanie povereného súdneho exekútora z 9. mája 2019, ktorý súd požiadal o rozhodnutie v napadnutom konaní. Pritom zo žurnalizácie predloženého súdneho spisu vyplýva, že po doručení predmetnej žiadosti zo strany povereného súdneho exekútora okresný súd uskutočnil ďalší procesný úkon až 9. júna 2020, a to lustrácie účastníkov konania z obchodného registra a registra obyvateľov.

19. Obranu okresného súdu, podľa ktorej sa mal sťažovateľ domáhať náhrady škody za vzniknuté prieťahy v napadnutom konaní postupom podľa zákona o zodpovednosti štátu, nie je možné akceptovať. V prvom rade ústavný súd zdôrazňuje, že je výhradným právom fyzických a právnických osôb, aby sa ochrany svojich porušených práv a slobôd, ako aj prípadnej kompenzácie za nezákonné rozhodnutie, nesprávny úradný postup alebo iné reprobované konanie zo strany orgánu verejnej moci domáhali spôsobom, ktorý im právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje, pričom výber samotného prostriedku „nápravy“ je na vlastnej úvahe dotknutého subjektu práva. Pokiaľ ide o uprednostnenie podania ústavnej sťažnosti zo strany sťažovateľa pred využitím postupu podľa zákona o zodpovednosti štátu, podľa ústavného súdu je potrebné rozlišovať medzi obsahom konania v intenciách zákona o zodpovednosti štátu a konania podľa čl. 127 ústavy. Predmet úpravy, a tým nepriamo aj účel zákona o zodpovednosti štátu vymedzil zákonodarca v § 1 označeného zákona tak, že je ním zodpovednosť orgánov verejnej moci za škodu, a nie rozhodovanie o porušení ústavných práv občanov. O porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy súdom alebo iným orgánom verejnej moci rozhoduje aj naďalej len ústavný súd. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a následne všeobecný súd rozhodujú o náhrade škody až po vyslovení porušenia práva ústavným súdom (m. m. III. ÚS 122/05). Prednesený výsledok je obsiahnutý aj v § 9 ods. 2 zákona o zodpovednosti štátu, podľa ktorého pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu súdu spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, v nečinnosti pri výkone verejnej moci alebo v zbytočných prieťahoch v konaní možno vychádzať (okrem iného, pozn.) z právoplatného rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti, ktorým konštatoval, že sa porušilo právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. V nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu, pozn.) sa tak otvára priestor na to, aby sťažovateľ inicioval predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktorá mu v napadnutom konaní vznikla a

v súlade s ustanoveniami zákona o zodpovednosti štátu prípadne podal žalobu o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, o ktorej sú oprávnené a aj povinné rozhodnúť vecne a miestne príslušné všeobecné súdy (IV. ÚS 589/2012, I. ÚS 421/2020).

20. V konklúzii uvedeného je potrebné okrem obsahu porovnávaných konaní brať do úvahy aj rozdielnosť uplatňovaných nárokov. Kým v prípade zákona o zodpovednosti štátu má dotknutá osoba nárok najmä na náhradu škody, tak v prípade konania o ústavnej sťažnosti sa sťažovateľ môže domáhať priznania primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré nepredstavuje kompenzáciu za možný neúspech v konaní pred všeobecným súdom a ani náhradu, ktorá by mala slúžiť na úhradu trov konania a právneho zastúpenia (m. m. I. ÚS 356/2020), ale znamená dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva, ale aj priznanie určitého primeraného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 103/2018, I. ÚS 170/2021).

21. Je súčasne potrebné odmietnuť aj argumentáciu okresného súdu, ktorý presadzuje, aby sa ústavnoprávna ochrana poskytla len tým právam, ktorých porušenie v čase podania ústavnej sťažnosti stále trvá (bod 7 tohto nálezu, pozn.). Ústavný súd primárne akcentuje, že povaha exekučného konania a exekúcie si zo strany všeobecného súdu zasluhujú väčšiu mieru pozornosti, a to osobitne s prihliadnutím na účinky exekúcie proti povinnému, ktoré tento vníma najmä ako negatívny zásah do jeho majetkovej sféry. Vyššia miera koncentrácie je odôvodnená najmä v konaniach o návrhoch na odklad či zastavenie exekúcie, ale aj v konaní o námietkach proti exekúcii, pretože zo strany povinného sú prednášané určité skutočnosti, o ktorých je potrebné rozhodnúť, v pokiaľ možno najkratšej lehote ustanovenej Exekučným poriadkom. V opačnom prípade dochádza k znásobeniu negatívnych účinkov exekučného konania a exekúcie voči povinnému, ktoré z hľadiska zákonnosti a základných práv povinného nie je možné akceptovať. Navyše, charakter rozhodovania o námietkach proti exekúcii (o ktoré ide aj v sťažovateľovom prípade, pozn.) si nevyžaduje nariadovať súdne pojednávanie a obsah rozhodovania sa preto sústreďuje na posúdenie dôvodnosti uplatnených námietok. Uvedené preto dostatočne odôvodňuje prístup ústavného súdu k poskytnutiu ochrany namietaným právam sťažovateľa aj po tom, ako v jeho veci bolo právoplatne rozhodnuté. Ústavný súd v nadväznosti na uznesenie o prijatí ústavnej sťažnosti opakovane pripomína, že v záujme náležitého objasnenia predmetu sťažnostného konania a poskytnutia ochrany namietaným právam v konaniach podľa čl. 127 ústavy prihliada aj na samotný význam veci pre sťažovateľov, intenzitu zásahu do ich práv, ako aj na to, či činnosť viacerých inšancií štátnych orgánov bola rovnako nesústredená, resp. neefektívna. Tieto podmienky nie sú splnené v prípadoch akademických sporov alebo sporov, ktoré nemohli ovplyvniť právne postavenie samotného sťažovateľa. Súčasne ústavný súd vychádza aj z účelu práva uvedeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je nielen právoplatné rozhodnutie vo veci, ale predovšetkým jej prerokovanie bez zbytočných prietahov, ktoré svojou existenciou narúšajú právnu istotu subjektov práva a majú za následok oddialenie poskytnutia práv a ich ochrany, ktorých sa subjekty v konaní pred orgánom verejnej moci domáhajú. Ak by ústavný súd prehliadol účel práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, intenzitu porušenia namietaných práv a význam veci pre sťažovateľov, došlo by k odopretiu poskytnutia ochrany práv, ktorých porušenie sťažovateľa v ústavnej sťažnosti namietajú a ktorých ochranu od ústavného súdu žiadajú, čo nie je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľné.

22. Ochrane ústavnosti, garantom ktorej je ústavný súd ako nezávislý súdny orgán (čl. 124 ústavy), zodpovedá povinnosť poskytnúť súdnu alebo inú právnu ochranu každému právu alebo slobode, porušenie ktorého oprávnený subjekt namieta. Zo siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy (Právo na súdnu a inú právnu ochranu, pozn.) nevyplýva rozdiel medzi základnými právami a slobodami v závislosti od toho, ktorý orgán verejnej moci Slovenskej republiky ich porušil. Súdnej ochrane preto podliehajú i tie základné práva alebo slobody, porušenie ktorých sa namieta v dôsledku konania, opomenutia alebo rozhodovania všeobecných súdov. Poskytnutie ochrany základným právam a slobodám ústavným súdom nie je jeho administratívnym úkonom v rámci ústavou zverených právomocí, ale esenciálnym poslaním a povinnosťou zasiahnuť v tých prípadoch, keď orgány verejnej moci dlhodobo prehliadajú ochranu základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb, čím na poskytnutie účinnej ochrany *de facto* rezignovali. Ochrana základných práv a slobôd predstavuje jeden z fundamentálnych princípov právneho štátu, ktorý by mali osobitne vnímať všetky orgány verejnej moci a najmä všeobecné súdy. Je totiž primárnou povinnosťou všeobecných súdov, aby nielen formálne, ale aj materiálne chránili princípy spravodlivého procesu, a tým absolútne vylúčili stav, aby ich činnosťou boli fyzickým a právnickým osobám porušené aj ďalšie práva, okrem už tých, ktorých ochrany sa v konaní pred všeobecným súdom domáhajú. Ak je ochrana práv a slobôd zo strany všeobecných súdov len iluzórna, ústavný súd musí v záujme ich ochrany prevziať aktívnu úlohu, a to aj v prípadoch už skončených konaní (k tomu pozri bod 21 tohto nálezu, pozn.), pretože pasívne rešpektovanie porušených práv a slobôd by postupne viedlo k deštrukcii ústavnosti demokratického systému, čo v (materiálnom) právnom štáte nie je v žiadnom ohľade prípustné.

23. Nad rámec uvedeného a v spojení s výhradou okresného súdu o personálnom prepojení medzi právnym zástupcom sťažovateľa a podpredsedníčkou okresného súdu (bod 7.1. tohto nálezu, pozn.) ústavný súd poznamenáva, že z písomnosti označenej ako „*Vyjadrenie k sťažnosti*“ sp. zn. 1 SprS 242/2020, datovanej 18. júna 2020, nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by viedli k vzniku pochybností o nezaujatom vybavení podanej sťažnosti. Podpredsedníčka okresného súdu pri vybavovaní podanej sťažnosti vychádzala z informácií poskytnutých zákonným sudcom, ktorý v napadnutom konaní zistil existenciu priesťahov. Následne konanie právneho zástupcu sťažovateľa spočívajúce v podaní ústavnej sťažnosti nie je preto možné posudzovať negatívne, a to aj vzhľadom na esenciálnu povinnosť výkonu advokácie, ktorou je chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi [§ 18 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, pozn.]. Vyjadrenie okresného súdu je preto nutné považovať za neopodstatnené.

23.1. Pozornosti ústavného súdu neuniklo ani rozdielne vnímanie skutkových súvislostí o priebehu napadnutého konania zo strany okresného súdu a zákonného sudcu, ktorý sa rovnako ako všeobecný súd vyjadril k podanej ústavnej sťažnosti a jeho vyjadrenie bolo súčasťou vyžiadaného súdneho spisu. Zákonný sudca na rozdiel od okresného súdu skonštatoval existenciu priesťahov, ktorú odôvodnil najmä enormným počtom exekučných konaní a personálnou poddimenzovanosťou súdu. V tejto súvislosti ústavný súd síce do určitej miery vníma snahu okresného súdu ako účastníka konania (§ 32 zákona o ústavnom súde, pozn.) predstaviť vlastné posúdenie rozporovaného konania a porušenia namietaných práv sťažovateľa, na strane druhej nie je úplne prirodzené, ak sa vyjadrenia okresného súdu a zákonného sudcu rozchádzajú v podstatných skutočnostiach, pretože je to práve osoba zákonného sudcu, ktorá má o priebehu napadnutého konania najviac informácií,

čím sa vytvára dôvodná prezumpcia vzájomnej zhody medzi vyjadrením okresného súdu a skutkovými a právnymi tvrdeniami zákonného sudcu.

24. Vzhľadom aj na už uvedené skutočnosti a bez potreby podrobnejších analýz ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľa nepochybne došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

25. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľ v sťažnostnom návrhu požiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur. Svoj návrh odôvodňuje neprimeranou dobou trvania napadnutého konania, ako aj negatívnym vplyvom na zabezpečenie svojich životných potrieb a potrieb svojej rodiny (bod 6 tohto nálezu, pozn.).

26. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní, rozsah porušenia namietaných práv sťažovateľa, negatívne účinky, ktoré sa s exekučným konaním a exekúciou pre povinnú osobu spájajú (bod 21 tohto nálezu, pozn.), ako aj s prihliadnutím na ukončenie exekučného konania (bod 7 tohto nálezu, pozn.) ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 680,74 eur s DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177,00 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 113,46 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu